OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Lausunto

3.6.2025

Kriminaalipolitiikka- ja rikosoikeusosasto
Rikosoikeusyksikkö
Erityisasiantuntija Jalo Vatjus-Anttila

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhteistoiminnasta evankelis-luterilaisessa kirkossa ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 60/2025 vp)

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt oikeusministeriöltä asiantuntijalausuntoa otsikkoasiassa. Oikeusministeriö on 10.5.2024 antanut lausunnon (VN/36809/2023-OM-10) opetus- ja kulttuuriministeriölle esityksen valmisteluvaiheessa. Oikeusministeriö on tässä vaiheessa keskittynyt tarkastelemaan hallituksen esitystä rangaistussäännöksiä ja henkilötietojen suojaa koskevien ehdotusten kannalta ja lausuu niiltä osin työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle kunnioittavasti seuraavaa.

Rangaistussäännökset (1. lakiehdotuksen 37 § ja 3. lakiehdotuksen 47 luvun 4 §)

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi muun muassa yhteistoiminnasta evankelis-luterilaisessa kirkossa annetun lain (1. lakiehdotuksen 37 §:n) sekä muutettavaksi rikoslain (39/1889) (3. lakiehdotuksen 47 luvun 4 §:n) rangaistussäännöksiä.

Esitysluonnoksesta antamassaan lausunnossa oikeusministeriö kiinnitti 1. lakiehdotuksen 37 §:n osalta huomiota siihen, että perusteluista tulisi käydä erikseen ilmi tarve säätää myös tuottamukselliset teot rangaistaviksi. Rikosoikeudellisen reagoinnin lisäämistä tulisi yleisestikin käyttää vasta viimeisenä mahdollisena vaihtoehtona (ultima ratio -periaate).

Oikeusministeriö kiinnitti lisäksi huomiota siihen, että useat ehdotetussa 37 §:ssä kuvatut teot voivat tulla arvioitavaksi myös rikoslain 40 luvun virkarikossääntelyn nojalla. Perusteluista ei käynyt ilmi, mikä on ehdotetun 37 §:n ja yleisten virkarikossäännösten suhde tällaisissa tilanteissa.

Myös rikoslain 47 luvun 4 §:n mukaiseen tunnusmerkistöön ehdotettiin viittausta yhteistoiminnasta evankelis-luterilaisessa kirkossa annetun lain 4 §:ssä tarkoitettuun yhteistoimintaedustajaan. Huomiota kiinnitettiin siihen, onko yhteistoimintaedustaja määritelty laillisuusperiaatteen kannalta tarpeeksi täsmällisesti.

Kokonaisuutena oikeusministeriö totesi, että ehdotettua rikosoikeudellista sääntelyä tulisi tarkastella jatkovalmistelussa vielä laajemmin ja että rangaistavan käyttäytymisen rajoja olisi syytä täsmentää.

Jatkovalmistelussa esitykseen on lisätty perusteluja sille, miksi 1. lakiehdotuksen 37 §:n tulisi kattaa myös tuottamukselliset teot. Samalla kyseisen rangaistussäännöksen suhdetta rikoslain 40 luvun mukaisiin virkarikoksiin on selvennetty. Perusteluja on myös täydennetty rangaistavan käyttäytymisen rajojen täsmentämiseksi (19 §:n 3 mom. sekä 37 §). Kolmatta lakiehdotusta sekä sen perusteluja rikoslain 47 luvun 4 §:n muuttamisesta on laajennettu yhteistoimintaedustajan käsitteen selkeyttämiseksi.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address** Oikeusministeriö	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
PL 25 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 1606 7730 +358 9 1606 7730	kirjaamo.om@gov.fi oikeusministerio.fi

Ensimmäisen lakiehdotuksen suhde viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (1. lakiehdotuksen 33 §)

Oikeusministeriö kiinnitti lausuntokierroksella lisäksi huomiota henkilötietojen suojaa koskevan sääntelyn perustelujen selkeyttämiseen, 1.lakiehdotuksen 2 §:n soveltamisalasäännöksen täydentämiseen säädöksen asiallisen soveltumisen osalta sekä 1. lakiehdotuksen suhteeseen julkisuuslaissa säädettyyn. Oikeusministeriön lausuntokierroksella esittämät huomiot on pääosin huomioitu jatkovalmistelussa.

Oikeusministeriö huomautti lausunnossaan, että ensimmäisen lakiehdotuksen suhde viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin jäi perustelujen ja salassapitoa koskevan 33 §:n perusteella epäselväksi. Oikeusministeriö katsoi lausunnossaan, että julkisuuslain säännökset viranomaisen asiakirjojen salassapidosta, vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta vaikuttaisivat tulevan sovellettavaksi kirkkolain ja evankelis-luterilaisen kirkon viranhaltijasta annetun lain nojalla työnantajan edustajiin ja niiden palveluksessa toimiviin ilman 1. lakiehdotuksen 33 §:ään ehdotettua erillistä viittaustakin. Oikeusministeriö totesi kuitenkin, että koska julkisuuslain soveltuminen evankelis-luterilaisen kirkon yhteistoiminnan osapuoliin ei ainakaan kaikilta osin ole kirkkolain ja kirkon viranhaltijalain sääntelyn perusteella yksiselitteisesti ja vaikeuksitta todettavissa, informatiivista viittausta julkisuuslakiin voidaan pitää tulkinnanvaraisuuden vähentämiseksi perusteltuna yhteistoiminnassa mukana olevien huomion kiinnittämiseksi myös julkisuuslain sääntelyyn. Oikeusministeriö katsoi lisäksi, että tällöin 1. lakiehdotuksen 37 §:n 4 momentissa ei ole tarpeen säätää erikseen salassapitovelvollisuuden rikkomisesta, koska siitä säädetään julkisuuslaissa.

Esityksen perustelujen mukaan 1. lakiehdotuksen 33 §:n viittaus julkisuuslakiin on jatkovalmistelussa muutettu informatiiviseksi, jotta ehdotuksen suhde julkisuuslakiin olisi selkeämpi. Ensimmäisen lakiehdotuksen 37 §:n 4 momentin säännös salassapitovelvollisuuden rikkomisesta on myös poistettu jatkovalmistelussa. Oikeusministeriö kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että perusteluissa kuvatusta huolimatta 1. lakiehdotuksen 33 § sisältää edelleen aineellisen viittauksen julkisuuslakiin (ks. Lainkirjoittajan opas, jakso 12.2.2). Jos 1. lakiehdotuksen 33 §:ään on ollut tarkoitus sisällyttää informatiivinen viittaus julkisuuslakiin, tulisi vielä arvioida säännöksen muotoilemista esimerkiksi työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain (449/2007) 17 §:ssä säädetyllä tavalla (huomioiden Lainkirjoittajan oppaan nykyisen ohjeistuksen informatiivisesta viittaussäännöksestä jaksossa 12.2.4).

Oikeusministeriö katsoo, että jatkovalmistelussa esitystä on täydennetty ja täsmennetty oikeusministeriön esiin nostamat seikat huomioiden. Oikeusministeriö katsoo, että valiokunnan tulisi kuitenkin tarkistaa ensimmäisen lakiehdotuksen 33 §:n viittaus julkisuuslakiin.